

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี

The Management Potential of

Chanthaburi Agro-tourism Attractions

เปรมปรีดา ทองลา* และเพ็ญศิริ สมารักษ์

Prempreeda Tongla* and Pensiri Samarak

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Faculty of Management Science, Rambhaibarni Rajabhat University

*E-mail: gift-tee312@hotmail.com

Received: Jan 31, 2018

Revised: Oct 02, 2018

Accepted: Oct 29, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เสนอมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี และ 4) เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี เก็บข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่ ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 14 แห่ง มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในระดับดี โดยมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ศักยภาพการบริหารจัดการ ศักยภาพการรองรับ ศักยภาพการให้บริการ ศักยภาพการดึงดูดใจ และศักยภาพด้านคุณค่า สำหรับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรเน้นการให้ความรู้ สร้างประสบการณ์แปลกใหม่ และสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ: ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี

Abstract

The purposes of this research are as follows: 1) to survey the agro-tourism, 2) to investigate the potential of agro-tourism attractions, 3) to present appropriate tourism standards toward the attractions, and 4) to propose guidelines for developing the potential of agro-tourism attractions of Chanthaburi province. Data is collected from a survey process, an assessment of the agro-tourism attraction potential, interviews and a focus group discussion. The guidelines for developing agro-tourism potential are suggested by using content analysis.

It was found that 14 Chanthaburi agro-tourism attractions have passed the standard at a 'good' level. The suitable agro-tourism standards for Chanthaburi province are the management potential, the tourist carrying potential, the tourist services potential, the tourists-attracting potential and the values potential. It was suggested that to develop the agro-tourism potential in Chanthaburi, the province should focus on increasing knowledge, developing new experiences and establishing agro-tourism network.

Keywords: The potential of attractions, Agro-tourism, Agro-tourism of Chanthaburi province

บทนำ

“เมืองไทยนี้ต้องพึ่งเกษตรกรเป็นสำคัญ เพราะว่าเกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและต้องยึดอาชีพนี้มาและไม่ใช้เพราะเหตุอื่นเท่านั้นเอง แต่ว่าประเทศหนึ่งประเทศใดจะอยู่ได้ก็เพราะว่ามีกิจกรรม การประกอบอาชีพ ในด้านผลิตผลที่ได้จากธรรมชาติ ทั้งในด้านที่จะเป็นการปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ปลูกผลไม้ หรือทำมาหากินในด้านปศุสัตว์หรือประมง” (Office of the Royal Development Projects Board, 2015) จากบทความข้างต้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เห็นถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกรเป็นอย่างมาก ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีหลากหลายหน่วยงานที่ให้ความสำคัญเพื่อตอบรับพระราชดำรัส ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน เกษตรกรและผู้ประกอบการ นำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า ผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหาร ยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ยกระดับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของเกษตรกร (Office of the National Economics and Social Development Council, 2015) ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นกิจกรรมทางเลือกหนึ่งในกระบวนการพัฒนาชนบท โดยเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ การจัดสรรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งกรอบวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเช่นกัน โดยมีการกำหนดกรอบการวิจัยเพื่อบูรณาการพื้นที่ท่องเที่ยวหลักเพื่อกระจายโอกาสทางการท่องเที่ยวและสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเน้นการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ สินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่และการสนับสนุนเกื้อกูลกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันและในปี 2559 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติให้การสนับสนุนมีหลากหลายกลุ่ม หนึ่งในนั้นคือ กลุ่มภาคตะวันออก หรือ กลุ่มท่องเที่ยวแอดคิฟ บีช ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด (National Research Council of Thailand, 2015) ซึ่งเป็นภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาเยี่ยมชมมากขึ้นเรื่อย ๆ

Table 1 Number of tourists in Eastern Thailand in 2012-2013

Province	Number of Tourists (Persons)		Average Change per Year	
	2013	2012	Number (Persons)	Percentage
Chonburi	11,736,488	10,592,980	1,143,508	10.79
Rayong	5,643,531	5,347,954	295,579	5.53
Chanthaburi	1,645,811	1,559,370	86,441	5.54
Trat	1,685,537	1,625,918	59,619	3.67
Total	20,711,369	19,126,222	1,585,147	8.29

Source: Department of Tourism (2015)

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวภาคตะวันออก ปี พ.ศ. 2555-2556 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งแสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกที่มีความโดดเด่น มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และในปี 2557 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภูมิภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ได้จัดโครงการ “อร่อยทุกไร่ ชิมไปทุกสวน Fruits Festival 2557” ที่มีการเชื่อมโยงเส้นทางสวนผลไม้ของจังหวัดในภาคตะวันออก ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส จากโครงการดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างมาก

สำหรับจังหวัดทางภาคตะวันออกที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่โดดเด่น หนึ่งในนั้นคือ จังหวัดจันทบุรี เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งในดินและในน้ำ อาทิเช่น กลีกรม ป่าไม้ การประมง ฟาร์มปศุสัตว์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นภาคการเกษตร รวมทั้งยังมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร โดยเฉพาะการเพาะปลูกผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัด ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง สละ และพืชผลทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น พริกไทย และยางพารา เป็นต้น ส่วนบริเวณชายฝั่งก็มีการทำประมง จันทบุรีจึงเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารทะเล

นานาชาติ จึงทำให้จันทบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ
ในปัจจุบัน (Tourism Authority of Thailand, 2015)

จากข้อสังเกตดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้จัดการประชุมระดมสมองร่วมกัน
ระหว่างคณะผู้วิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
รวมถึงเกษตรกรชาวสวนผลไม้ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในจังหวัดจันทบุรี จากการประชุม พบว่าจุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในจังหวัดจันทบุรี คือ การมีผลไม้ที่ดีมีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค แต่
ขาดการบริหารจัดการที่ดี จึงส่งผลให้เกิดจุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในจังหวัดจันทบุรีขึ้น เช่น การดัดราคาแข่งขันกัน ขาดการจัดการที่เป็นไปในทิศทาง
เดียวกัน นักท่องเที่ยวขาดความเข้าใจในการใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร ความไม่แน่นอนของจำนวนนักท่องเที่ยว บางวันผลผลิตมีไม่เพียงพอ
ทำให้ต้องนำผลผลิตจากภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ มาให้บริการ
นักท่องเที่ยว และจากการประชุมพบว่าสิ่งที่เกษตรกรต้องการพัฒนา คือ 1. การทำ
สวนผลไม้แบบผสมผสานกันหลายชนิด นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้
ตลอดทั้งปี 2. เกษตรกรหรือผู้ประกอบการสามารถสร้างจุดเด่น หรือจุดขาย
ที่แตกต่างกันได้ และ 3. การกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัด
จันทบุรี จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี
ให้พัฒนาและมีคุณภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัด
จันทบุรี
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
จังหวัดจันทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และสนับสนุนผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นกิจกรรมการเกษตร การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิม จนถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและเกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการจำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถแบ่งได้ ดังนี้ (Esichaikul, 2013)

1.1 การกสิกรรม มีรูปแบบดังต่อไปนี้ รูปแบบการทำนา รูปแบบเกษตรผสมผสาน รูปแบบสวนผลไม้ รูปแบบสวนไม้ดอกไม้ประดับ รูปแบบสวนพืชผักสวนครัว รูปแบบสวนสมุนไพร

1.2 การประมง มีกิจกรรมทั้งการเพาะเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำ ทั้งประมงน้ำจืด และประมงน้ำเค็ม เช่น การตกปลา การจับปลาหมึก การดำน้ำชมโลกใต้ทะเล เป็นต้น

1.3 การปศุสัตว์ แบ่งเป็น การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ การเลี้ยงสัตว์เล็ก การเลี้ยงสัตว์ปีก นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ป่า ซึ่งสามารถน่านักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมในฟาร์ม ได้ศึกษาดูกิจการการเลี้ยงสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิตจากสัตว์เหล่านี้จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

1.4 การป่าไม้ คือ การทำสวนป่าเศรษฐกิจพร้อมกับการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป่าสัก เป็นต้น โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก ร้านอาหาร ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าการจำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร สามารถแบ่งได้ 4 กิจกรรม คือ การกสิกรรม การประมง การปศุสัตว์ และการป่าไม้

2. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และการปรับปรุงใด ๆ ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพต่างกันตามความมุ่งหวัง หรือ

วัตถุประสงค์ของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจะถูกจัดการเป็นลำดับแรก (Hanthong, 2000) และสำหรับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การกำหนด แนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการ การบริการและความปลอดภัย เพื่อการยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Office of Tourism Development, 2014) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ศักยภาพการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยคำนึงถึงการสร้างจิตสำนึกและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืน (Chittangwattana, 2005) ซึ่งหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แบ่งออกเป็น 10 กระบวนการ ได้แก่ (Keawsuriya, 2016)

- 1) อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี
- 2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดการก่อของเสีย
- 3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรม
- 4) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 5) ต้องนำการท่องเที่ยวขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- 6) การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น
- 7) ประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน
- 8) การพัฒนาบุคลากร
- 9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม
- 10) ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย

เมื่อชุมชนดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวจะส่งผลให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวมีการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทำให้ชุมชน

ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระยะยาว โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตเดิมของชุมชน

ตลอดจนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยนำไปสู่การวิเคราะห์ผลวิจัย ดังนี้ (Homnan, 2004) ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีจุดแข็งด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตร ส่วนจุดอ่อนคือ อุปสรรคในการทำการเกษตร และยังคงศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ (Sudakaew, 2012) ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนส้ม อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จุดแข็งคือ เกษตรกรสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเกษตรกรมีความต้องการในการปรับตัวสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนจุดอ่อนคือ เกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอในการปรับตัวสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และหน่วยงานภาครัฐยังไม่งบประมาณในการช่วยเหลือด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง ตลอดจนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ (Pongwiritthon, 2012) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางตะ พบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาด้านทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้น 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย และ 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศ และขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษา มี 3 ส่วน คือ 1) หน่วยงานภาครัฐ 2) หน่วยงานภาคเอกชน และ 3) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรีโดยตรง ซึ่งมีจำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานระยอง 3) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดจันทบุรี 4) สำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี 5) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี 6) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี และ 7) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. หน่วยงานภาคเอกชน ผู้วิจัยได้กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี โดยตรง ซึ่งมีจำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ 1. สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี และ 2. สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี

3. กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี จำนวน 14 สวน ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังต่อไปนี้ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักเขาบายศรี 2) สวนป่าแกลบ 3) สวนสละเฮียถึก 4) สวนอิสริย์ ฟาร์มม้าไทย 5) สวนวดี 6) สวนรินรติ 7) สวนภูทิพย์ธารา 8) สวนลุงฉัตร 9) สวนลุงฉวย 10) สวนเคพี การ์เด็น 11) สวนสาวสุดใจ 12) สวนประนอม 13) สวนโถทอง และ 14) สวนเจริญชัย

โดยกระบวนการศึกษาวิจัยมี 4 วิธี คือ 1) การสำรวจเชิงพื้นที่ 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล 3) การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี และ 4) การประชุมกลุ่มย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีที่ 1 คือ การสำรวจเชิงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 14 สวน ในประเด็นข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เชิงพรรณนาให้ได้ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด

วิธีที่ 2 คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี จำนวน 14 สวน ในประเด็น ข้อมูลทั่วไป และศักยภาพความพร้อมของแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการรองรับนักท่องเที่ยว และกลุ่มที่ 2 การสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 หน่วยงาน ในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

วิธีที่ 3 คือ การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี โดยใช้ คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเกณฑ์การประเมิน ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 34 ตัวชี้วัด โดย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการ การรองรับ การให้บริการ และการดึงดูดใจ โดยจะต้องประเมินผ่าน ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก แต่ละองค์ประกอบหลัก ถูกกำหนดให้มีความสำคัญเท่ากัน หรือ คิดเป็นร้อยละ 25 เท่ากัน รอบตัวชี้วัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 34 ตัวชี้วัด กำหนดเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) มี 3 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ค่าคะแนน 1 หมายถึง สูงกว่ามาตรฐาน

ค่าคะแนน 0.5 หมายถึง ได้มาตรฐาน

ค่าคะแนน 0 หมายถึง ต่ำกว่ามาตรฐาน

และสำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีดังนี้

ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับ ดีเยี่ยม มีคะแนนรวม ตั้งแต่ 81 คะแนนขึ้นไป

ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับ ดีมาก มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 71-80 คะแนน

ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพระดับ ดี มีคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 61-70 คะแนน

* ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ มีคะแนนรวมต่ำกว่า 61 คะแนนลงมา

วิธีที่ 4 คือ การประชุมกลุ่มย่อย โดยการจัดเวทีประชุมผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี 14 แห่ง หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จันทบุรี และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมจังหวัดจันทบุรี ภายใต้กรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

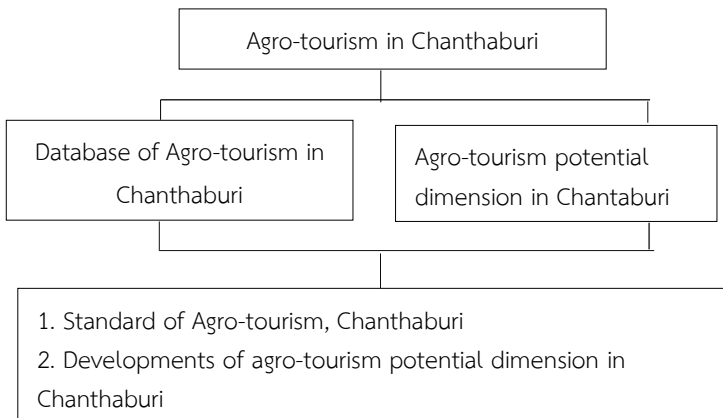

Figure 1 Research framework

ผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีใจรักในงานบริการด้านการท่องเที่ยว มีการบริหารจัดการโดยชาวสวนเอง ซึ่งใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ภายในสวนเกษตรเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพื่อเป็นการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวยังสวนเกษตรจังหวัดจันทบุรี จะได้รับความรู้ ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และความสนุกสนานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชาวเกษตรกรจัดเตรียมให้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ (Esichaiikul, 2013) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นกิจกรรมการเกษตร การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ทั้งวิถีชีวิตดั้งเดิม” โดยบริบทพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจันทบุรีแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรักษ์เขาบายศรี มีคุณนงลักษณ์ มณีรัตน์ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 11/1 ม.4 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี เริ่มทำมาแล้ว 9 ปี มีขนาดพื้นที่ 60-70 ไร่ ในสวนปลูกผลไม้ หลายชนิด เช่น ทุเรียน มังคุด ลองกอง

สละ กล้าย สวนผักสวนครัว กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเดินชมสวน โดยมีผู้นำชม มีบริการบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 300 บาทต่อคน

1.2 สวนป่ากลบ มีคุณสุวรรณ บุญสวัสดิ์ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 4/3 ม.8 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 3 ปี มีขนาดพื้นที่ 13 ไร่ ภายในสวนเกษตรมี มังคุด ทุเรียน และมีการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร OTOP 5 ดาว นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ในเรื่อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมขบวนการ แปรรูปผลิตภัณฑ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ไม่คิดค่าบริการชมสวน)

1.3 สวนสละเฮียถึก มีคุณดนัย ฉวีวรรณ และคุณสุวรรณ ฉวีวรรณ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 25 ม.9 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 3 ปี มีขนาดพื้นที่ 40 ไร่ สวนเกษตรเป็นแหล่งเรียนรู้ การปลูกสละ ราคาค่าบริการ 300 บาทต่อคน (จำกัดปริมาณทุเรียน) ระยะเวลา การให้บริการประมาณ 2 ชั่วโมง

1.4 สวนอิสริย์ ฟาร์มม้าไทย โดยมีคุณแวศศิริ ฤทธิโยธี เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 36/1 ม.10 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยว เชิงเกษตรมาแล้ว 3 ปี มีขนาดพื้นที่ 200 ไร่ ปลูกผลไม้หลายชนิด เช่น ทุเรียน มังคุด ทุเรียน สามารถใช้รถรางหรือรถกระบะนำเที่ยวชมได้ ภายในสวนมีคอกเลี้ยงม้า มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น รถรางนำเที่ยวชมสวนพร้อมมีผู้นำชม บรรยายให้ความรู้ มีกิจกรรมขี่ม้าอาชาบำบัด ราคาค่าบริการ 300 บาทต่อคน

1.5 สวนวดี มีคุณมยุรี เกษราธิกุล เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 44/1 ม.10 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 2 ปี มีขนาดพื้นที่ 20 ไร่ เป็นสวนเกษตรที่มีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติมีลำธารไหล ผ่านสวน ภายในสวนปลูกผลไม้หลายชนิด เช่น มังคุด ทุเรียน สละ มีกิจกรรม การเดินชมสวนโดยมีเจ้าของสวนเป็นผู้นำเที่ยว โดยให้บริการบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 300 บาทต่อคน

1.6 สวนวินรดี มีคุณเสริมวิทย์ มณีกร และคุณมาลี มณีกร เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 18/7 ม.10 ต.เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยว เชิงเกษตรเป็นปีแรก มีขนาดพื้นที่ 50 ไร่ เปิดสวนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นปีแรก ในสวนปลูกผลไม้หลายชนิด เช่น มังคุด ทุเรียน เงาะ มีสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกบริการนักท่องเที่ยว โดยคิดค่าชมสวนและบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาหัวละ 300 บาท

1.7 สวนลุงฉลวย มีคุณนิรุต จันทแสง เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 18/2 ม.7 ต.ราพัน อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 10 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 16 ไร่ เป็นศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตร เป็นเกษตรกรต้นแบบของโครงการพระราชดำริสามารถถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว มีการจำหน่ายผลไม้หน้าสวน มีกิจกรรมการปั่นจักรยาน ขับรถเหินวี บริการอาหารพื้นบ้านในกรณีที่มีการส่งของล่วงหน้า การเดินชมสวนโดยมีผู้นำเที่ยว ราคาค่าบริการ 50 บาทต่อคน

1.8 สวนเคพี การ์เด็น มีคุณอภิรดี ศิริวิจิตรกุล เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 18 ม.2 ต.วังแซ้ม อ.มะขาม จ.จันทบุรี ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 50 ไร่ มีการบริหารจัดการสวนที่ดี โดยมีการจัดรับนักท่องเที่ยวเป็นรอบ ใน 1 วัน ไม่เกิน 4 รอบ รอบละไม่เกิน 50 คน ในสวนมีผลไม้ ประกอบด้วยทุเรียน ลองกอง มังคุด เงาะ ลำไย สละ เปิดบริการเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ มีบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 320 บาทต่อคน

1.9 สวนภูทิพย์ธารา มีคุณภรทิพย์ ศิริเจริญธรรม เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ ม.2 บ้านบ่อเวฬุ ต.บ่อเวฬุ อ.ขลุง จ.จันทบุรี เปิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 2 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 150 ไร่ มีความพร้อมของคนรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องชาวนา การดำเนินธุรกิจ และการตลาด การประชาสัมพันธ์ สวนมีภูมิทัศน์ที่สวยงามสำหรับการเที่ยวชมสวนนั้น จะมีผู้ประกอบการเป็นผู้นำชมสวนสละ สวนมังคุด มีบริการบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาหัวละ 350 บาท

1.10 สวนโกทอง มีคุณฉนง โกทอง เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 18 ม.10 ต.คมบาง อ.เมือง จ.จันทบุรี เปิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 18 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 5 ไร่ ในสวนมีผลไม้มีผลไม้มากหลายชนิด เช่น ลองกอง ทุเรียน สละ มังคุด มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน มีบริการบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 300 บาท

1.11 สวนลุงฉัตร มีคุณฉัตรไชย ระเบียบโลก เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 43/2 ม.3 ต.พลั่ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี เปิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้ว 4 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 7 ไร่ ในสวนปลูกผลไม้หลายชนิดเช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน การเดินชมสวนจะมีผู้ประกอบการเป็นผู้นำชมและบรรยายให้ความรู้ในการทำเกษตร

มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการนักท่องเที่ยว โดยการชมสวนและบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 300 บาท

1.12 สวนสาวสุดใจ มีคุณอรอุษา สุดประเสริฐ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 22/3 ม.1 ต.พลั่ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี มีระยะเวลาดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 9 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 7 ไร่ ในสวนมีผลไม้หลายชนิด มีกิจกรรมการเดินชมสวน โดยมีผู้ประกอบการเป็นผู้นำชมสวนและบรรยายให้ความรู้ มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูป สำหรับบุฟเฟต์ผลไม้จะมีหลากหลายราคาให้นักท่องเที่ยวได้เลือกใช้บริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการนักท่องเที่ยว บุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 150 - 500 บาทต่อคน ตามชนิดผลไม้ที่รับประทาน

1.13 สวนเจริญชัย มีคุณเจริญชัย ศิริไสยาสน์ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 87/2 ม.1 ต.พลั่ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี มีระยะเวลาดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 8 ไร่ ในสวนมีผลไม้หลายชนิด เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง เป็นต้น ผู้ประกอบการและผู้นำชมมีความรู้ทางการเกษตรสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวสวน ราคาบุฟเฟต์ผลไม้ราคาค่าบริการ 300 บาท

1.14 สวนประนอม มีคุณประนอม โภคสิทธิ์ เป็นผู้ดูแล ตั้งอยู่ที่ 56 ม.10 ต.คมบาง อ.เมือง จ.จันทบุรี มีระยะเวลาดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 1 ปี สวนมีขนาดพื้นที่ 10 ไร่ ในสวนมีผลไม้หลายชนิด ประกอบด้วย ทุเรียน ลองกอง มังคุด เงาะ สวน มีการให้บริการเสริม เช่น ก๋วยเตี๋ยวหมูเลี้ยง ส้มตำ มีการจำหน่ายผลไม้หน้าสวน มีบริการบุฟเฟต์ผลไม้ ราคาค่าบริการ 300 บาท

2. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี

การประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ผลการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 63.85 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพใน ระดับดี โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

Table 2 Summary of the agro- tourism potential assessment in Chanthaburi Province

Agricultural Tourism Potential Dimension	Overall Results			Number of Farms Assessed	
	Full score	Mean	Results	Pass	Fail
1. Management Dimension	25	14.93	Fail	8	6
2. Carrying Capacity Dimension	25	16.97	Pass	9	5
3. Service Dimension	25	14.70	Fail	7	7
4. Attractive Dimension	25	17.26	Pass	11	3
Total Score	100	63.85	Pass	7	7
Result	Passed the standard of the Agro-tourism Potential Assessment at a Good Level				

3. มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี

จากคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเดิมมีการประเมินเพียง 4 ด้าน คือ 1) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 4) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากแต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และประทับใจต่อนักท่องเที่ยว จึงมีการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรีขึ้น โดยการประชุมกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อใช้ในการประเมินศักยภาพด้านคุณค่าของ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี จากการประชุมกลุ่มย่อยจึงได้เกณฑ์การประเมินองค์ประกอบที่ 5 คือ ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 5 ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี หมายถึง ความพร้อมของ 6 ตัวชี้วัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี (อากาศบริสุทธิ์และอยู่ห่างไกลจากเขตอุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ความหลากหลาย การอนุรักษ์ และส่งเสริมคุณค่าของเมืองแห่งผลไม้ การมีอสังหาริมทรัพย์ที่มีความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว เรื่องราว/ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการจำหน่ายและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร) ที่ควรค่าแก่การเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) อากาศบริสุทธิ์และอยู่ห่างไกลจากเขตอุตสาหกรรม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม 50-100 เมตรขึ้นไป (Department of Industrial Works, 2011)

2) ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีทรัพยากร ธรรมชาติที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ เช่น มีบรรยากาศดี มีแหล่งน้ำธรรมชาติ มีภูเขา ทะเล น้ำตก ป่าไม้ สัตว์ป่า ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยว

3) ความหลากหลาย การอนุรักษ์ และส่งเสริมคุณค่าของเมืองแห่งผลไม้ คือ การอนุรักษ์ และส่งเสริมความหลากหลายของสายพันธุ์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมคุณค่าของเมืองแห่งผลไม้ เช่น การปลูกผลไม้หลากหลายพันธุ์ การขยายพันธุ์ไม้ เป็นต้น

4) การมีอสังหาริมทรัพย์ที่มีความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว คือ เน้นผลของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวภายในสวนเกษตร โดยมีตัวชี้วัดของผลความพึงพอใจในแต่ละระดับ เช่น น้อยกว่าร้อยละ 50 หรือ ร้อยละ 50-80 หรือมากกว่าร้อยละ 80

5) เรื่องราว/ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การถ่ายทอดเรื่องราว/ความเป็นมา ความรู้ ภูมิปัญญาที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตการทำการเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยว ผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยเน้นการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรดำเนินการด้วยตนเอง เช่น การเปิด

วิทัศน์ การแจกแผ่นพับใบปลิว ป้ายสื่อความหมายภายในสวนเกษตร เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ พร้อมทั้งจะกลับมาเที่ยวซ้ำ

6) การจำหน่ายและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คือ มีการจำหน่ายสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของตนเอง การแปรรูป รวมถึงการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

4. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการประเมิน พบว่าตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านมาตรฐานด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการจำหน่ายการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร ดังนั้นควรมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.1.1 กำหนดโครงสร้างการทำงาน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน และทำการเผยแพร่ให้สมาชิกและนักท่องเที่ยวเห็นได้โดยง่าย

4.1.2 กำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เช่นการจัดทำป้ายขั้นตอนการมาใช้บริการ ป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ เป็นต้น

4.1.3 จัดทำสมุดบันทึกแผนบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยวประจำปีทิวาวไว้อย่างเคร่งครัด

4.1.4 เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี

4.1.5 ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทำการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง

4.1.6 ควรเน้นกิจกรรมที่สร้างความรู้ และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการประเมินพบว่า มีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านมาตรฐาน คือ ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ดังนั้นควรมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.2.1 ควรดำเนินการให้มีผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เพียงพอ และพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดเวลาในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และต้องพิจารณาถึงความพร้อมของผลผลิตนั้นคือ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ

4.2.2 ควรมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยการพิจารณาให้เหมาะสมกับปริมาณผลไม้ที่มี ปรับปรุงเส้นทางที่ให้ความสะดวกและปลอดภัย สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

4.2.3 จัดให้มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เพียงพอ สร้างเครือข่ายกับธุรกิจโรงแรม โฮมสเตย์ หรือที่พักอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง หากแหล่งท่องเที่ยวใดมีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวภายในสวนเกษตรควรมีการจัดบริการอาหารที่เป็นเมนูอาหารพื้นบ้าน

4.3 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการประเมินพบว่าตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านมาตรฐาน คือ การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายของใช้ประจำวันของฝากและของที่ระลึก การให้บริการด้านยานพาหนะนำชมสำหรับนักท่องเที่ยว และการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ดังนั้นควรมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.3.1 ควรมีการรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลจัดทำคู่มือองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.3.2 การต้อนรับนักท่องเที่ยว ควรมีการแนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงแจ้งกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชมหรือพักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

4.3.3 ผู้นำชมควรมีการพัฒนาตนเองโดยการอบรมเพิ่มทักษะทางภาษาต่างประเทศและอื่น ๆ พัฒนากิจกรรมเน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

4.3.4 สำหรับกิจกรรมที่ใช้รองรับนักท่องเที่ยวภายในสวนเกษตรควรมีความโดดเด่นและหลากหลายประเภท เพื่อใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

4.3.5 ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ สำหรับยานพาหนะในการนำชมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรยึดถึงหลักการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการประเมิน พบว่า ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านมาตรฐาน คือ การได้รับรางวัลใบรับรองหรือใบประกาศเกียรติคุณ ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และความโดดเด่นความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นควรมีการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.4.1 สำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในแหล่งท่องเที่ยวของตน จากนั้นทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด

4.4.2 สร้างกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริมภายในและภายนอกแหล่งท่องเที่ยวได้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

4.4.3 หากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใดไม่มีที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ควรเน้นทำกิจกรรมกับเกษตรกรได้แก่การเดินชมสวน ชมการสาธิต และมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติได้

4.4.4 มีการพัฒนาตนเองและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว โดยการใช้รางวัล หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่

4.5 ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจันทบุรี เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างทำการประชุมกลุ่มย่อยจัดทำเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจันทบุรีแตกต่างและมีคุณภาพควรค่าต่อการเข้าชม จึงมีแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ผ่านการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

4.5.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรตั้งอยู่นอกเขตอุตสาหกรรม ไม่มีมลพิษทางอากาศ ดูแลรักษาความสะอาดสวยงามเสมอ

4.5.2 การสร้างมูลค่าเพิ่มจากขยะ ทำการพัฒนาภูมิทัศน์ทรัพยากรธรรมชาติให้สวยงาม

4.5.3 กำหนดวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ชัดเจน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

4.5.4 กำหนดจุดสาธิตหรือจุดทำกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เน้นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวควรมีอัธยาศัยที่ดี

4.5.5 ควรมีกิจกรรมประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และนำผลประเมินความพึงพอใจไปดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยมีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ด้านของการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจันทบุรี โดยเกษตรกรเจ้าของสวนผลไม้เป็นผู้นำชมสวนด้วยตนเองซึ่งเป็นเสน่ห์และสร้างความมั่นใจในข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนผลไม้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งมีทัศนียภาพของพื้นที่ ที่สวยงาม มีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sudakaew (2012) ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนส้มอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จุดแข็งคือ เกษตรกรสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้

2. ด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี พบว่า ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการและการให้บริการเป็นอันดับต้นๆ รวมถึงพัฒนาและเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีการดำเนินงานทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัด ที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Homnan (2004) ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า จุดแข็งของศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกรเกษตร ส่วนจุดอ่อนคือ มีอุปสรรคในการทำการเกษตร ควรมีการพัฒนา การประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรีนั้น มีการจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า แตกต่างจากที่อื่น ๆ โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ต้องผ่านการตรวจประเมินมาตรฐานทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2) ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 3) ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 5) ศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี

โดยตัวชี้วัดภายใต้ 5 องค์ประกอบนี้จะส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนจังหวัดจันทบุรีตระหนักถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว จากที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Pongwittthon (2012) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางตะ พบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาด้านทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม และควรมุ่งเน้น 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม และ 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้

บทสรุป

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพียงพอ พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม มีการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเที่ยวชม เจ้าของสวนเป็นผู้นำชมบรรยายข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยในพื้นที่แต่ละสวนมีการปลูกผลไม้หลายชนิด มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละกิจกรรมนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้และประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นอกจากนั้นยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวตามความเหมาะสม และยังมีการจำหน่ายผลไม้ในสวนและผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเป็นของที่ระลึก

หากแต่เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ หากการบริหารจัดการไม่ดีพออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง ดังนั้นการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งทราบถึงข้อดี ข้อเสียของตนเองที่ต้องนำปรับปรุง ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี พบว่าผลการประเมินศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ ในระดับดี แต่เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีคุณภาพและแตกต่างจากที่อื่นหน่วยงานต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยทั้งหมด ได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรีเพิ่มเติมอีก 1 ด้าน คือ ด้านศักยภาพด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสำหรับแนวทางการพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ให้ผ่านมาตรฐานการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน นั้นต้องมีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างการทำงาน กำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เน้นกิจกรรมที่สร้างความรู้และประสบการณ์ที่แปลกใหม่
2. จัดให้มีผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เพียงพอและพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวตลอดปี มีการจำกัดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่
3. รวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. ทำการสำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในแหล่งท่องเที่ยวของตนเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว
5. ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ข้อเสนอแนะมีดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ควรมีการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี และลดการกระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่ง
2. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรีให้เติบโตไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความเข้มแข็งของการท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรี

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้รับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) คณะผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสำหรับการสนับสนุนงบประมาณ ค่าชี้แนะต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เจ้าของสวนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 14 สวน รวมถึงหน่วยงาน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 หน่วยงาน ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัย ขอขอบคุณทีมงานนักวิจัยทุกท่านที่ร่วมแรง ร่วมใจ จัดทำโครงการวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

References

- Chittangwattana, B. 2005. **Sustainable Tourism Development**. Bangkok: Press and Design. (in Thai)
- Department of industrial works. 2011. **Factory Act**. http://www.diw.go.th/hawk/law/location/notific_of_min1. Asp. 7 August 2018. (in Thai)
- Department of Tourism. 2015. **Number of Tourists in the Eastern of Thailand**. <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/24329>. 7 August 2018. (in Thai)
- Esichaikul, R. 2013. **Agro-tourism Management concept**. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai)
- Hanthong, S. 2000. **The Potentiality of Tourism Management in Phatthalung Province**. Bangkok: Master of Arts Program in Social Development Administration, National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Homnan, S. 2004. **Potential to Develop Agrotourism in Satellite in Huai Hong Khrai Royal Development Study Center**. Master of Science Program: Graduate school Chiang Mai University. (in Thai)
- Keawsuriya, R. 2016. **Sustainable Tourism Management**. <http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/acheive>. 5 July 2018. (in Thai)
- National Research Council of Thailand. 2015. **Research Concept of national research council of Thailand**. https://drive.google.com/drive/folders/0B3XGhE_YQznLbmNVbWhSZm5vOGs. 7 August 2018. (in Thai)

- Office of the National Economics and Social Development Council, 2015. **The eleventh National Economics and Social Development Plan 2012-2016**. http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5748. 7 August 2018. (in Thai)
- Office of the Royal Development Projects Board. 2015. **Royal speech, the Importance of Agricultural Occupation**. <http://www.oeadc.org/caution/>. 8 May 2018. (in Thai)
- Office of Tourism Development, Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. 2014. **The assessment agro-tourism standard Manual**. Bangkok: Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (in Thai)
- Pongwirithon, R. 2012. **The Guidelines to Develop Sustainable Agro-Tourism in Royal Agricultural Station Pang Da Project**. Chiang Mai: Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna. (in Thai)
- Sudakaew, W. 2012. **Potential for Agro-tourism Development in Mandarin Orchards Mae Taeng District, Chiang Mai Province**. Master of Science Thesis: Chiang Mai University. (in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. 2015. **Tourism in the Eastern of Thailand**. http://review.tourismthailand.org/east_thailand/. 7 August 2018. (in Thai)